

Neuropædagogik i praksis

Temaaften for pårørende d. 24. juni 2019

Program

- Hvad er neuropædagogik
- Udredning og tolkning af adfærd
- Relationens betydning
- Kognitive vanskeligheder og pædagogiske strategier

Hvad er neuropædagogik?

---

1. Neuropædagogik tager udgangspunkt i den enkelte persons liv og hjerne og er helhedsorienteret
2. Den professionelle søger efter kompensationsmuligheder for personens vanskeligheder og udnyttelse af vedkommendes styrkesider, herunder funktionsnedsættelse, alder, tidligere erfaringer, personlighed, temperament, motivation
3. Neuropædagogik er tværvideenskabelig og tværfaglig
4. Fordrer samarbejde mellem borgerens netværk

Problem eller mestringsstrategi

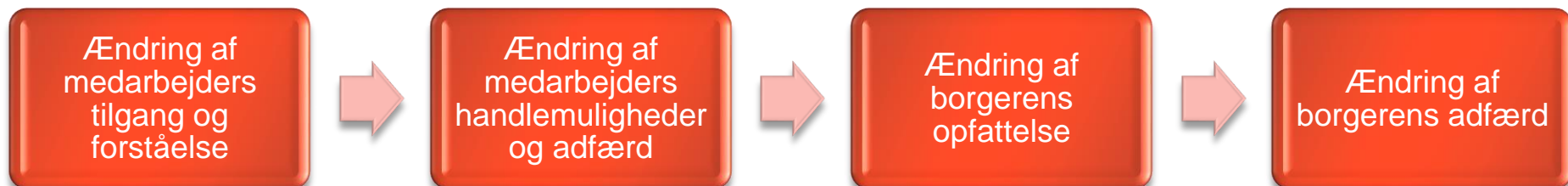

- Et menneske med funktionsnedsættelse er ikke problemet.
- Symptomer må forstås som forsøg på mestring eller overlevelsesstrategier. De er udtryk for, at personen gør det bedste, hun/han kan i en given situation.
- Vanskeligheder og funktionstab skal betragtes i kontekst
- Fokus må rette sig mod *mødet* mellem den enkelte og omgivelserne

Forandringsteori

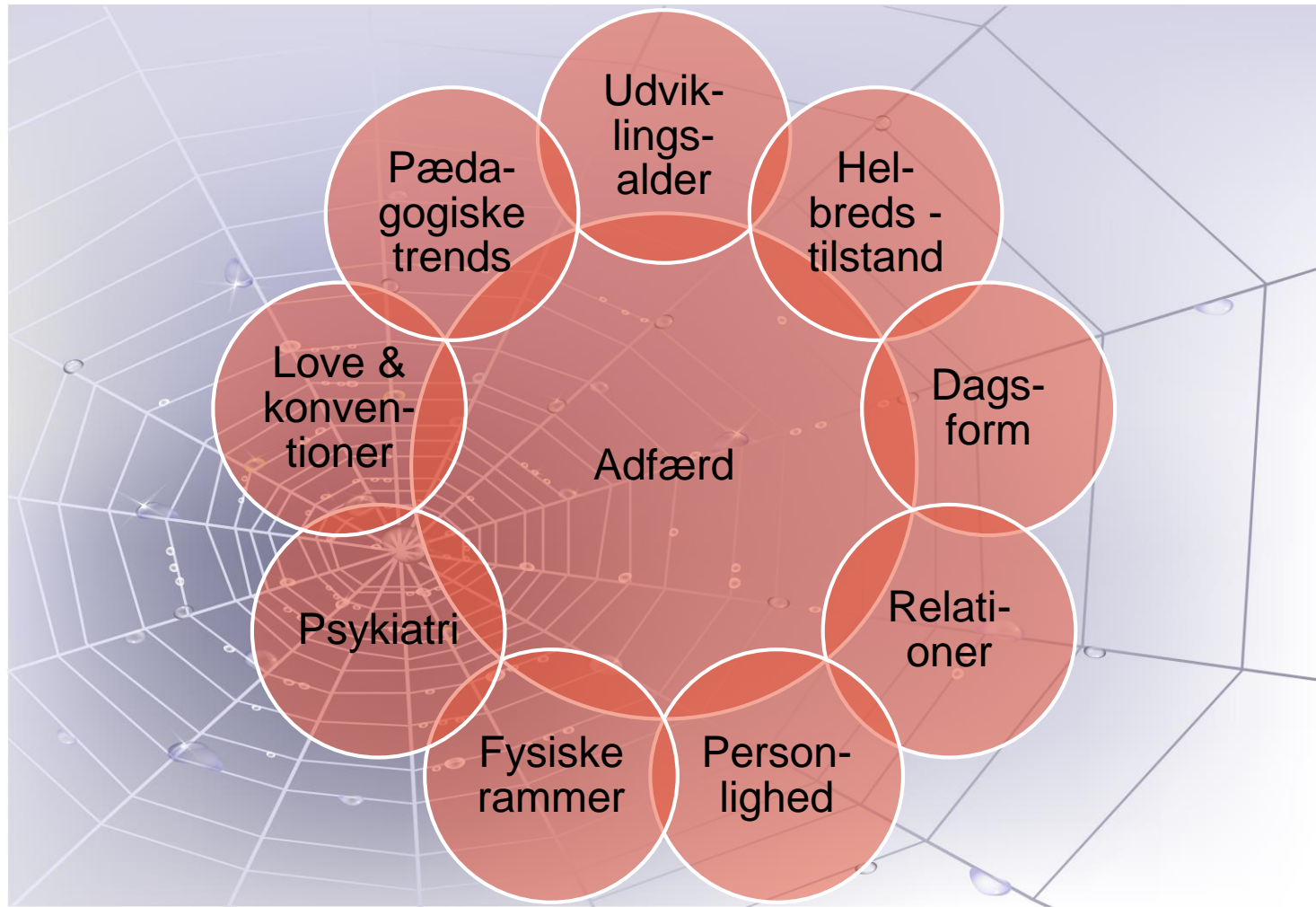

- Vi kan ikke som sådan ændre borgerens tilstand, men vi kan påvirke vilkårene via tilgangen og vores forståelse af borgeren

- Det er personalet, der har nøglen til forandring
- **Målet** er ikke ”at lave borgeren om”, men at udvikle egen *selvforståelse*

En relationel og kontekstuel forståelse af adfærd og reaktioner

Hvordan genereres viden i praksis?

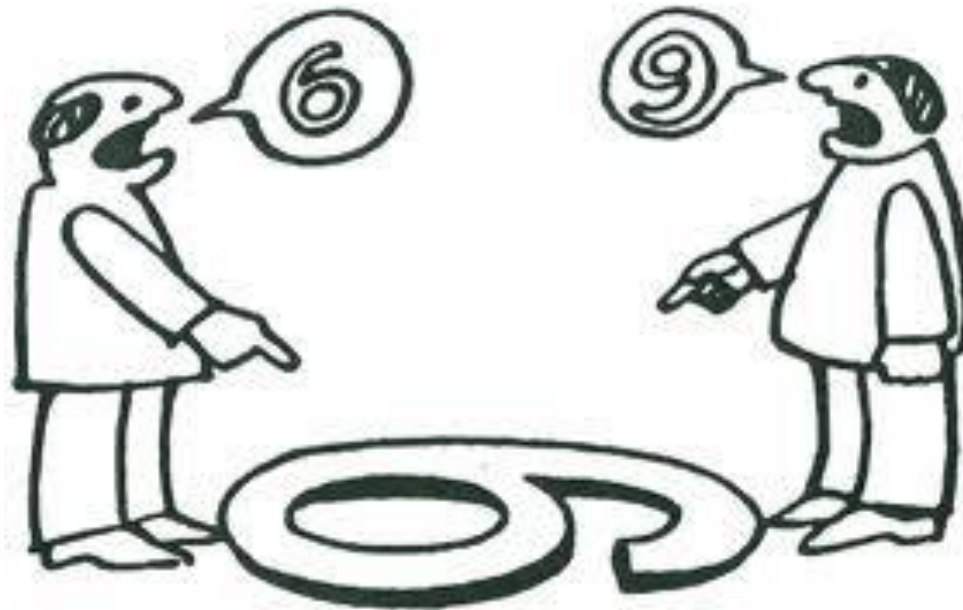

- Observation er den professionelles vigtigste redskab i arbejdet med borgere med nedsat funktionsevne, da de ofte selv har svært ved at udtrykke sig
- Adfærd skal ses i relation til de sammenhænge borgeren indgår i, og derfor skal observation og fortolkning knyttes til disse konkrete sammenhænge
- Vigtigt at inddrage pårørende

Tolkning

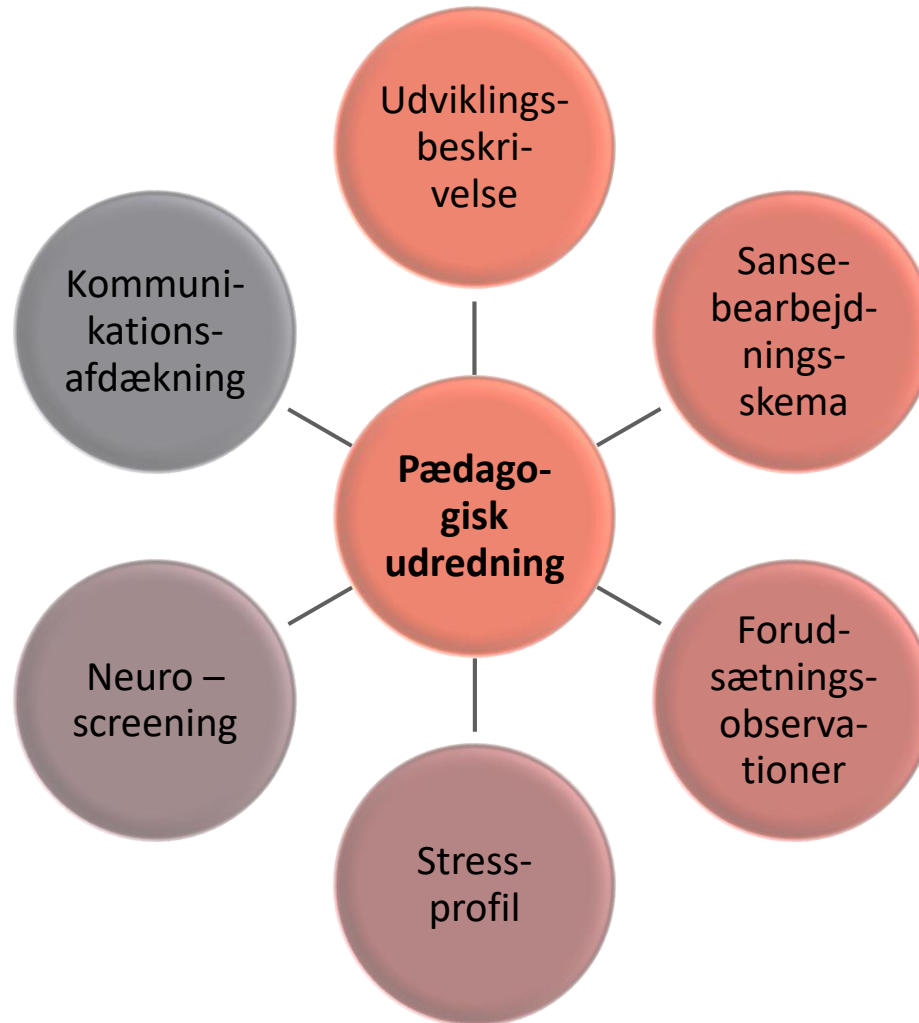
Det sete afhænger af øjnene, der ser

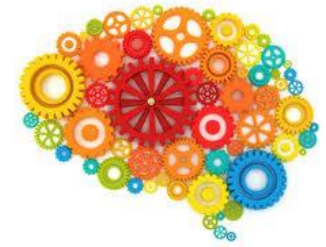

Pædagogisk udredningsmodel, VISS.dk

Hjernens udvikling- arv og miljø

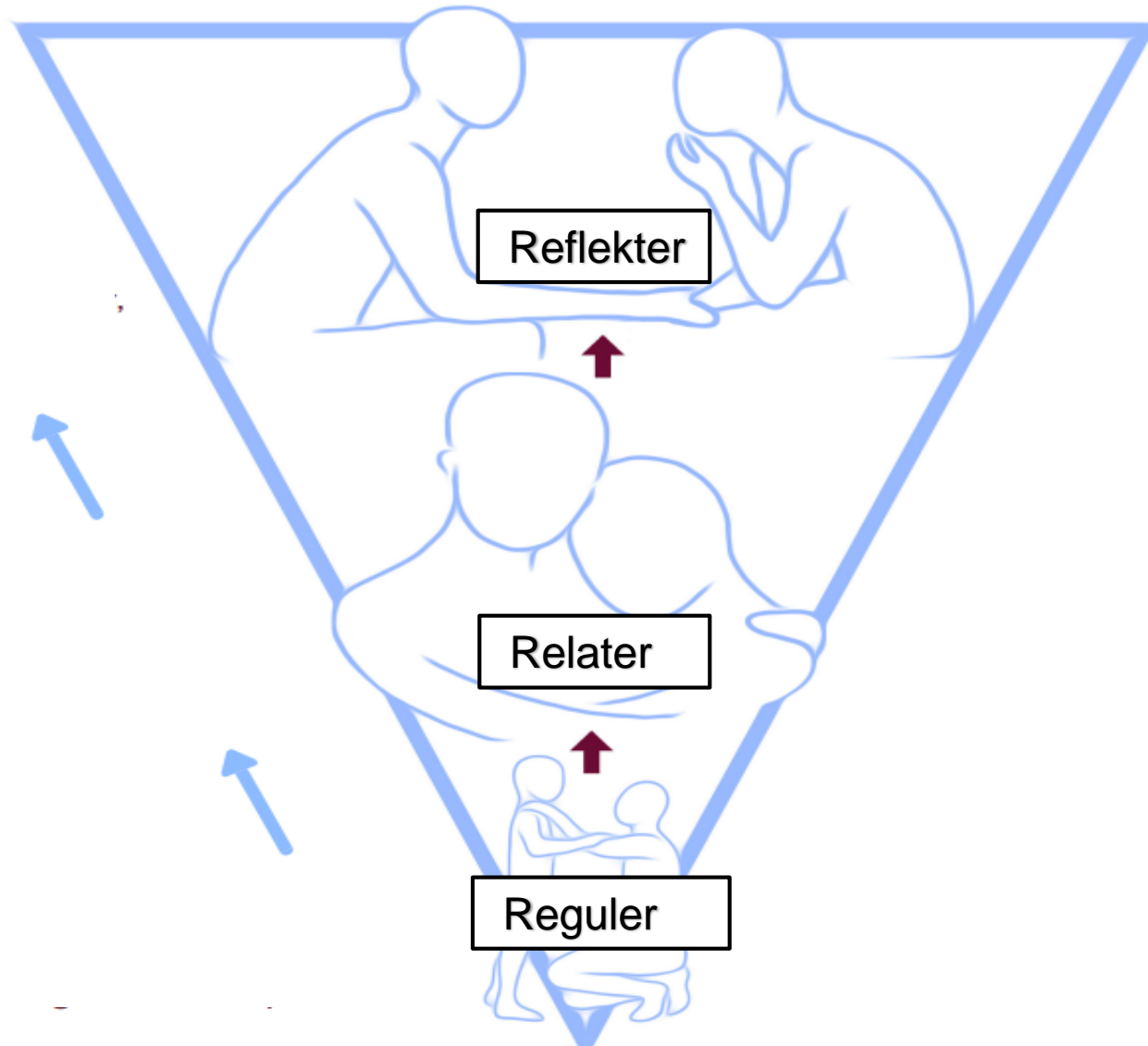

- Hjernens udvikling foregår i et dynamisk samspil mellem genetiske anlæg og miljø
- Hjernen tager form af, hvad den møder, og hvad vi bruger den til

Menneskelig kontakt skaber neurale forbindelser.

Relationens betydning

Praksisøvelse med sidemanden

Fortæl på skift en historie, hvor den ene lytter og den anden taler.

Observer samtidig egne og den andens reaktioner

- Første 30 sek. Lyt nærværende
- Næste 30 sek. Kig væk
- Sidste 30 sek. anvend still face

Byt derefter roller.

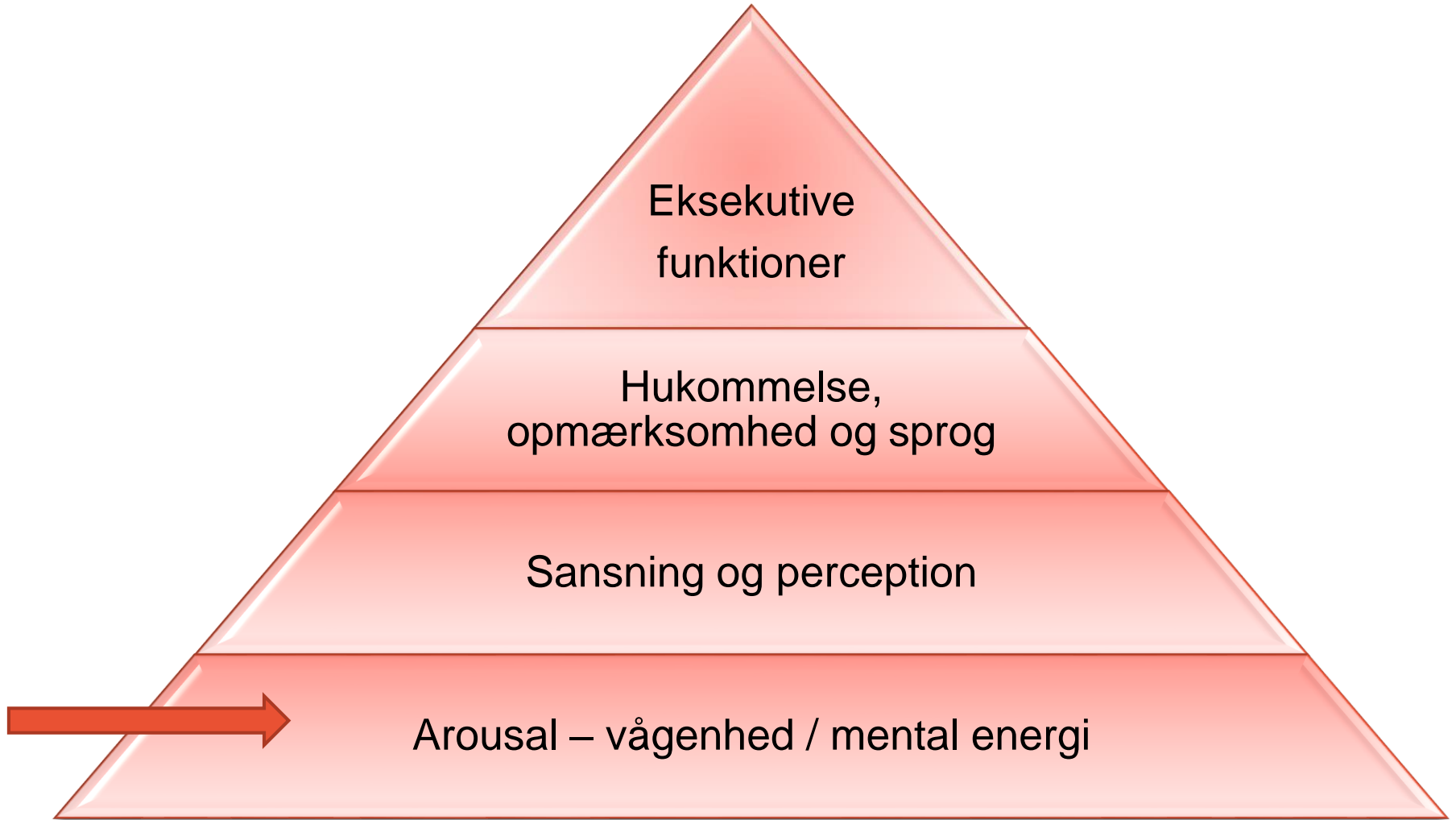

De kognitive funktioner

Det kognitive hierarki

Arousal

- Mental vågenhed
  - Regulerende filterfunktion i forhold til vågenhed, bevidsthed og opmærksomhed
- **Funktion:** At vække centralnervesystemet til at kunne modtage og bearbejde stimuli, og dermed percipere, tænke, reagere og handle tilfredsstillende og tilpasset en given situation

Eksempler på ureguleret arousal

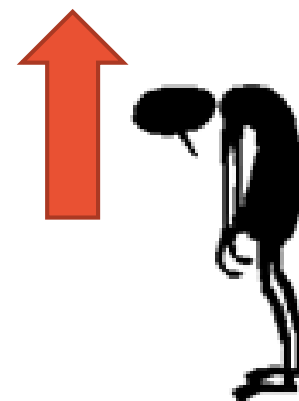
Hypoarousal

- Pludselig fysisk uro – især ved få stimuli i omgivelserne
  - Meget snakkende, lyde, brummen, hvin, råben
  - Meget kontaktsøgende, også gerne med fysisk kontakt
  - Hændervridende, piller i tøjet, huden, armlæn, tilgængelige genstande
  - Gnider hænder på lår, roder i håret, sutter på hænder/genstande, klapper, vifter med ting
  - Hvileløs vandren, trampen, vippen med fødder, rejser sig pludseligt, rokker, løbespurts, skiftende tempo
  - Ofte højere funktionsniveau ved bevægelse og aktivitet
  - Kan sidde og falde sammen / falde i søvn eller hægtes af i stimulfattigt miljø (ikke kompenserende)
  - Søvn: Rumsterer ved indsovning, nulrer eller bider i dynen, siger lyde, banker på sengekanten/væggen, vikler sig ind i betræk / tøj
- Generelt: Virker mere tilpas, nærværende og afbalanceret ved aktivitet og stimulation fra omgivelserne

Neuropædagogiske overvejelser: Vækkende / arousal-øgende aktiviteter

- Rotation, omdrejning
- Skift i retning og hastighed, fx kørestolstur i ujævnt terræn
- Frisk luft, vind, regn, sne
- Skiftende temperaturer
- Let berøring
- Hurtig musik med fast rytme
- Vibration med høj frekvens, fx eltandbørste
- Is i mund, på ansigt og på pulsåre - kulde
- Dufte fx eukalyptus, kaffe, hvidløg
- Store bevægelser, trampolin, dans
- Gule og røde farver
- <https://www.youtube.com/watch?v=rgEZErbM5fc&feature=youtu.be>

VARIATION

Eksempler på ureguleret arousal

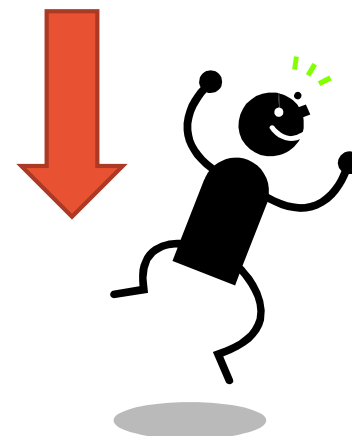
Hyperarousal

- Hektisk og konstant i gang, afslutter ikke opgaver/aktiviteter
  - Har svært ved at slappe af, hvis der er aktivitet i omgivelserne
  - Opfanger alt i glimt og "halvt"
  - Ser og hører alt – sorterer ikke i input
  - Kort lunte og smittes let af stemninger
  - Overreagerende på (især uforudsigelig) fysisk kontakt
  - Virker fysisk anspændt og flakkende – "jumpy"
  - Ofte lidt "hård" ved genstande, lukker døre / låger hårdt, klemmer hårdt
  - Meget stressbar, især ved mange input
  - Trækker sig, undgår selskab med flere personer og høj aktivitet, slukker lys, trækker gardiner for, vender siden eller ryggen til (kompenserende)
  - Søvn: Kan have svært ved at falde i søvn – sover let, vågner ved den mindste lyd. Meget hurtigt klar om morgenen
- Generelt: Er mest i ro og nærværende ved få stimuli fra omgivelserne
-

Neuropædagogiske overvejelser: Hæmmende / arousal-dæmpende aktiviteter

- Gyngede frem og tilbage, gyngestol eller hængekøje – LINEÆRT!
- Ensartet rytme: 60-80 slag i minuttet
- Varme – indpakning i blødt tæppe
- Fast berøring, klem – blive pakket stramt ind
- Dybe tryk, holde om
- Stille musik – med struktur, gerne monotont
- Crememassage
- Dufte fx lavendel og citronmelisse
- Ensartet bevægelse
- Kædedyne / kugledyne / fiberdyne
- Blå og grønne farver

MONOTONI
Tyngde +
tryk

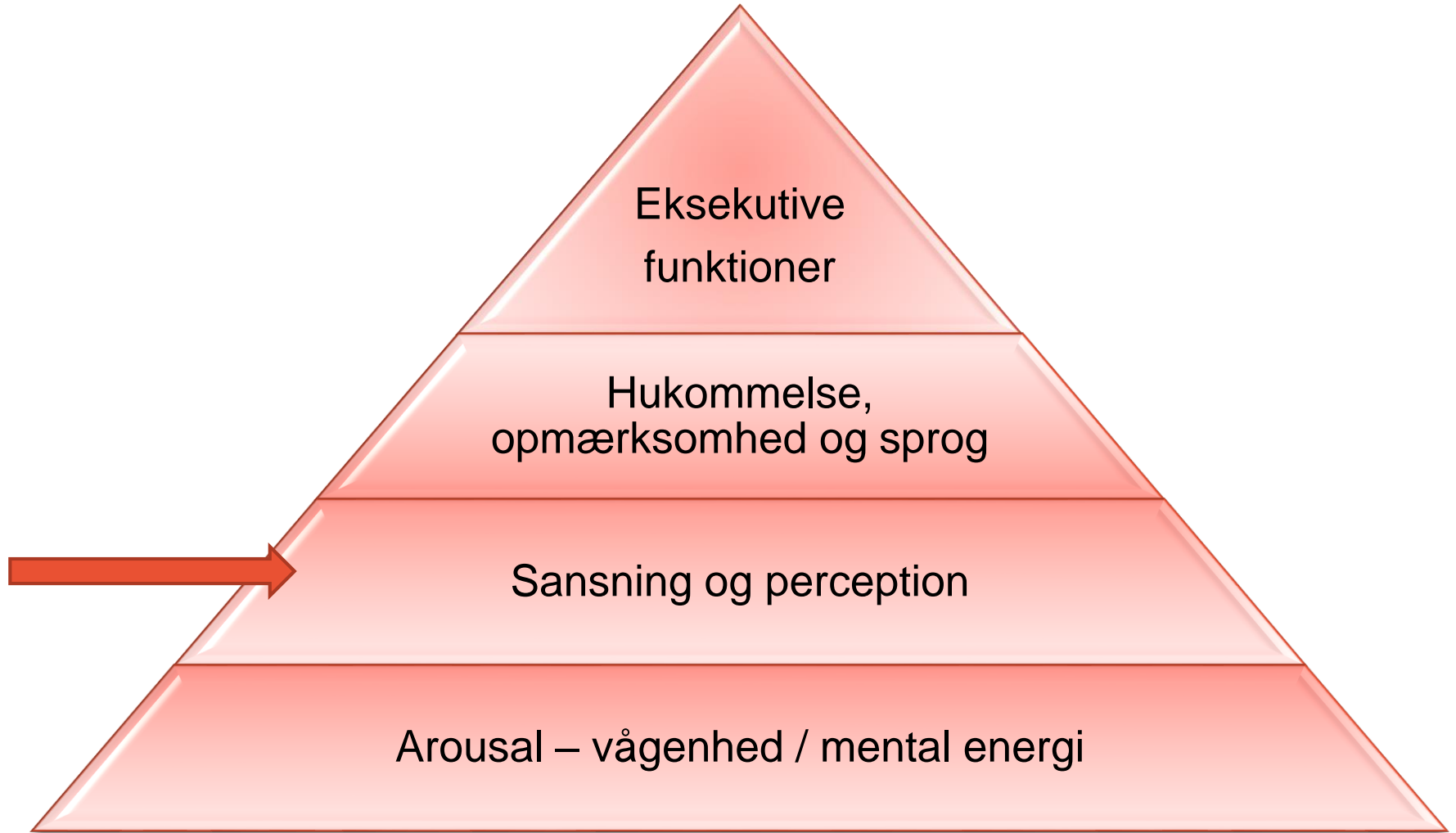
Generelt: Muskel/led-stimulation virker samlende og ro-givende

- <https://www.youtube.com/watch?v=dXIDrwWO0wg>

Det kognitive hierarki

De 7 sanser

Sans

Synssansen (visuel)

Høresansen (auditiv)

Lugtesansen (olfaktorisk)

Smagssansen (gustatorisk)

Berøringssansen (taktil)

Balancesansen (vestibulær)

Muskel-ledsansen (proprioceptiv)

Fjernsanser

Nærsanser

De basale sanser

Taktil sans	Proprioceptiv sans	Vestibulær sans
At føle, at røre Hårdt- blødt Koldt-varmt	Muskel og led sansning, afslappende og spændte muskler tonus	Ligevægt, holde sig opret, kende sin egen position i rummet
Stimuleres ved at mærke forskellige overflader, blive berørt med forskelligt tryk	Stimuleres ved at mærke tryk og modtryk, at anvende kræfterne varieret	Stimuleres ved snurren, gyngen , vippen
Problemer kan ses som undvigelse eller overdreven berøring	Problemer med at afstemme sin kraft efter forholdene, selvstimulerende/ selvskadende adfærd	Balanceproblemer, afstandsbedømmelse, kvalme ved drejen rundt

Sensorisk deprivation/overstimulation

- Mangel på stimuli af sanser eller overstimulation
- Viser sig ved fysiske ændringer af de elektriske impulser i hjernen, ændringer i puls og blodtryk
- Følelsesmæssige ændringer ved øget irritabilitet, aggression og udadreagerende adfærd eller det modsatte ved apatisk adfærd
- Kognitive ændringer: koncentrationsproblemer der kan føre til hukommelsesproblemer

Perception

- **Perception:** de processer hvorved vi tolker sansernes budskab
- Perceptionsforstyrrelser kan medføre vanskeligheder med at overskue og improvisere

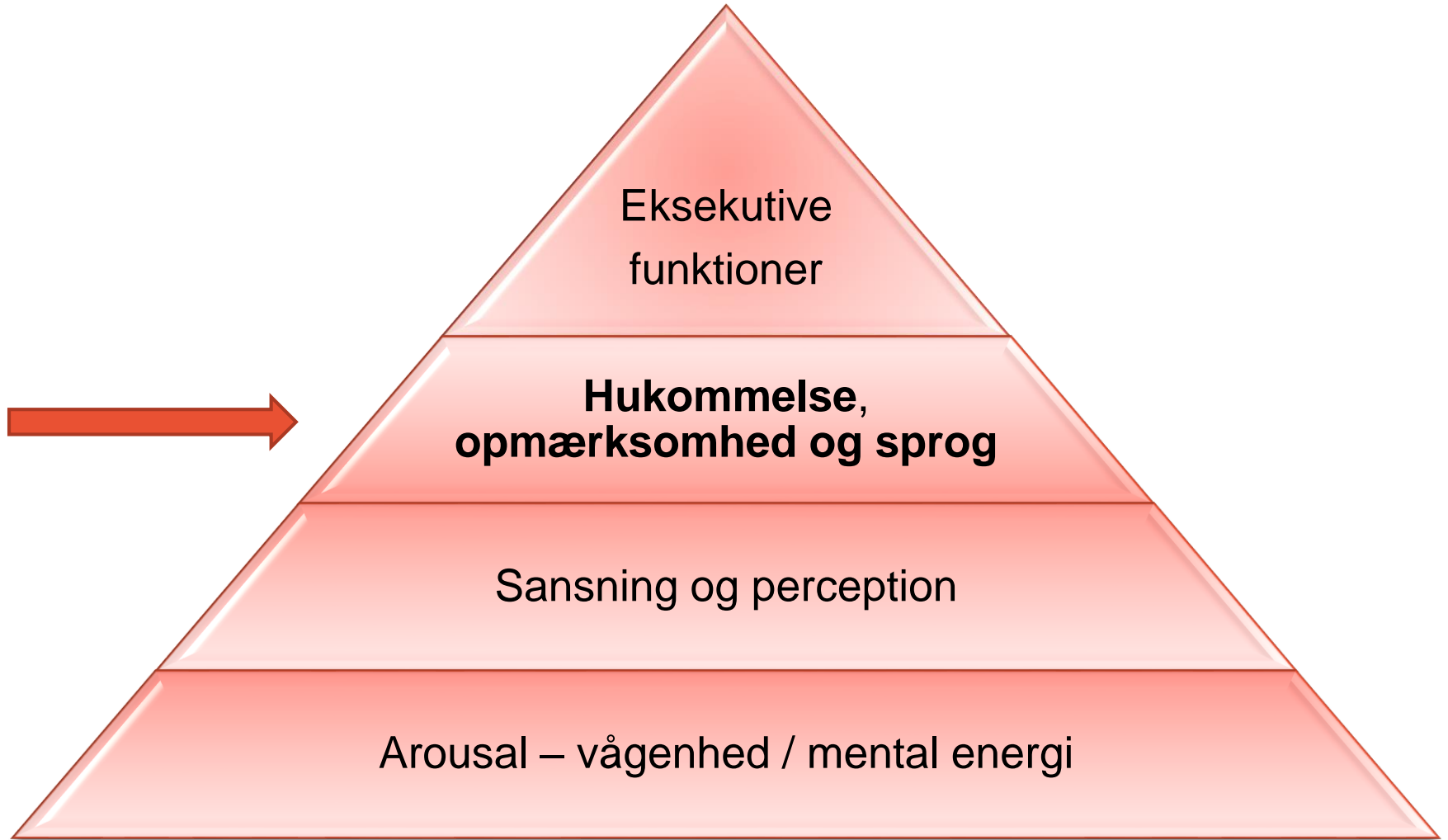

Temaaften for pårørende

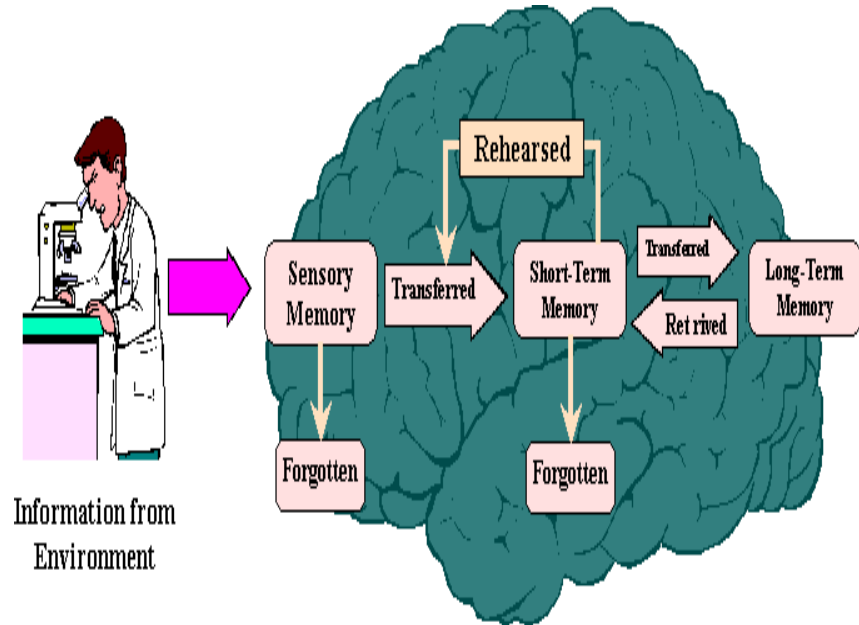
Det kognitive hierarki

Hukommelse

- Sensorisk hukommelse
- Korttidshukommelse
- Langtidshukommelse
- Arbejdshukommelse

At huske noget

Neuropædagogiske overvejelser

- Hjælpemidler : kalender, dagbog, ugeoversigt, konkrete fotografier
- Fotoalbums, livshistorier (ved billede og tekst stimuleres begge hjernehalvdele)
- Det der huskes bedst er det der interesserer personen mest
- Brug flere sansekanaler, kroppen husker, lugtesansen er den hurtigste vej til hukommelse

Livshistorie

- Støtte til fastholdelse af identitet – ”hvem er jeg”
- Vedligeholdelse af minder via konkret materiale – genkende frem for genkalde
- Personalets forståelse af borgeren gennem kendskab til livsforløbet: Indsigt i interesser og meningsfuldhed, forståelse af personlighed og for reaktioner etc.

COMMUNITAS

”gøre fælles”

ASK – Alternativ og Supplerende Kommunikation

- Sprog og kommunikation er en fundamental menneskelig eksistensbetingelse
- Mennesker med komplekse kommunikationsvanskeligheder har behov for individuelle løsninger
- Et samspil mellem personens forudsætninger og miljøet - samspil og kontekst

Hvorfor billedstøtte kommunikation

- Visuel hukommelse er stærkere end auditiv
- Fastholder beskeden
- Transportabelt
- Ensartet

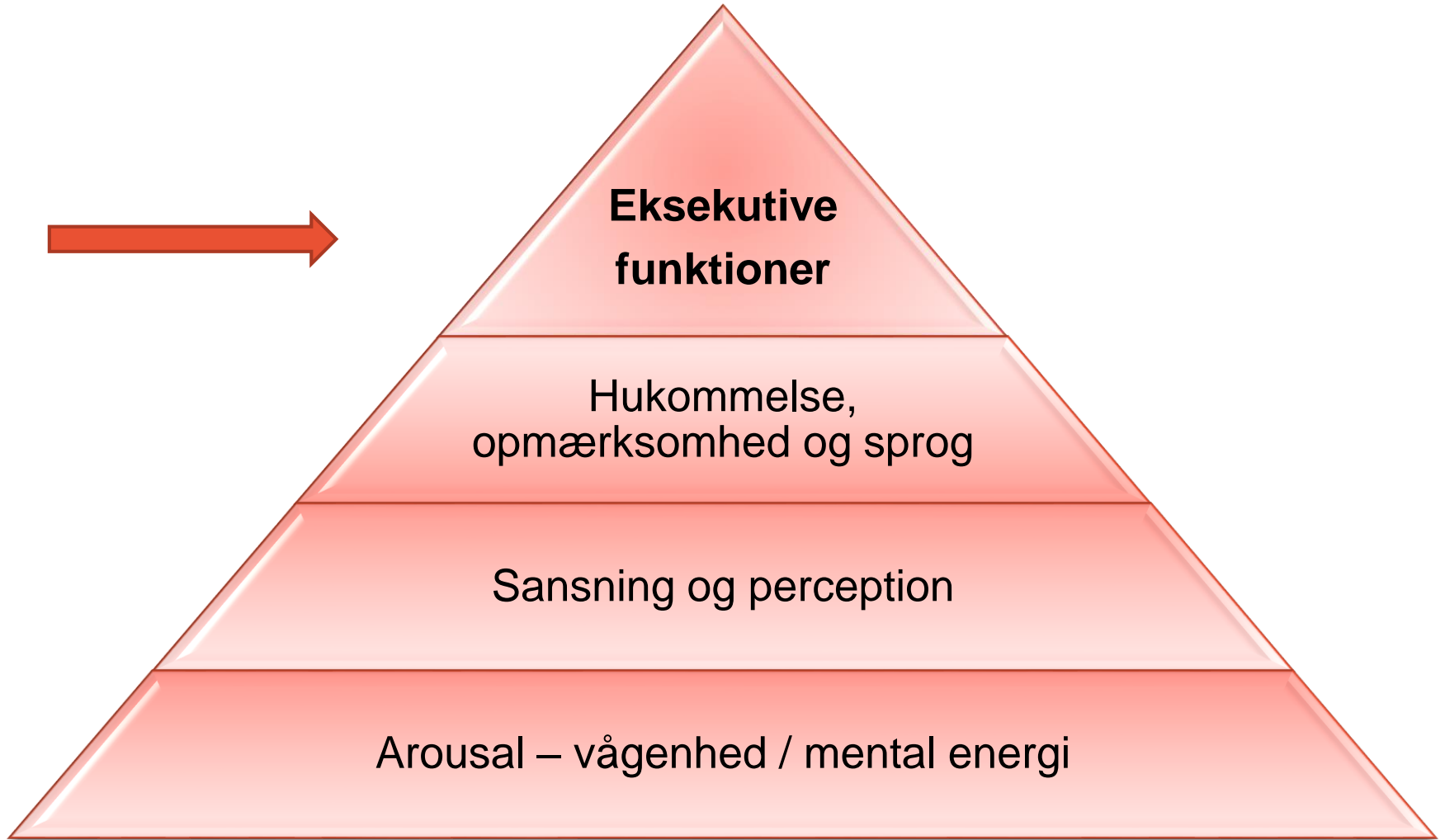

Jakke på

Det kognitive hierarki

Eksekutive funktioner

ET MÅL
uden

er bare
ET ØNSKE

Frontale funktioner - bevidste udførende styringsfunktioner

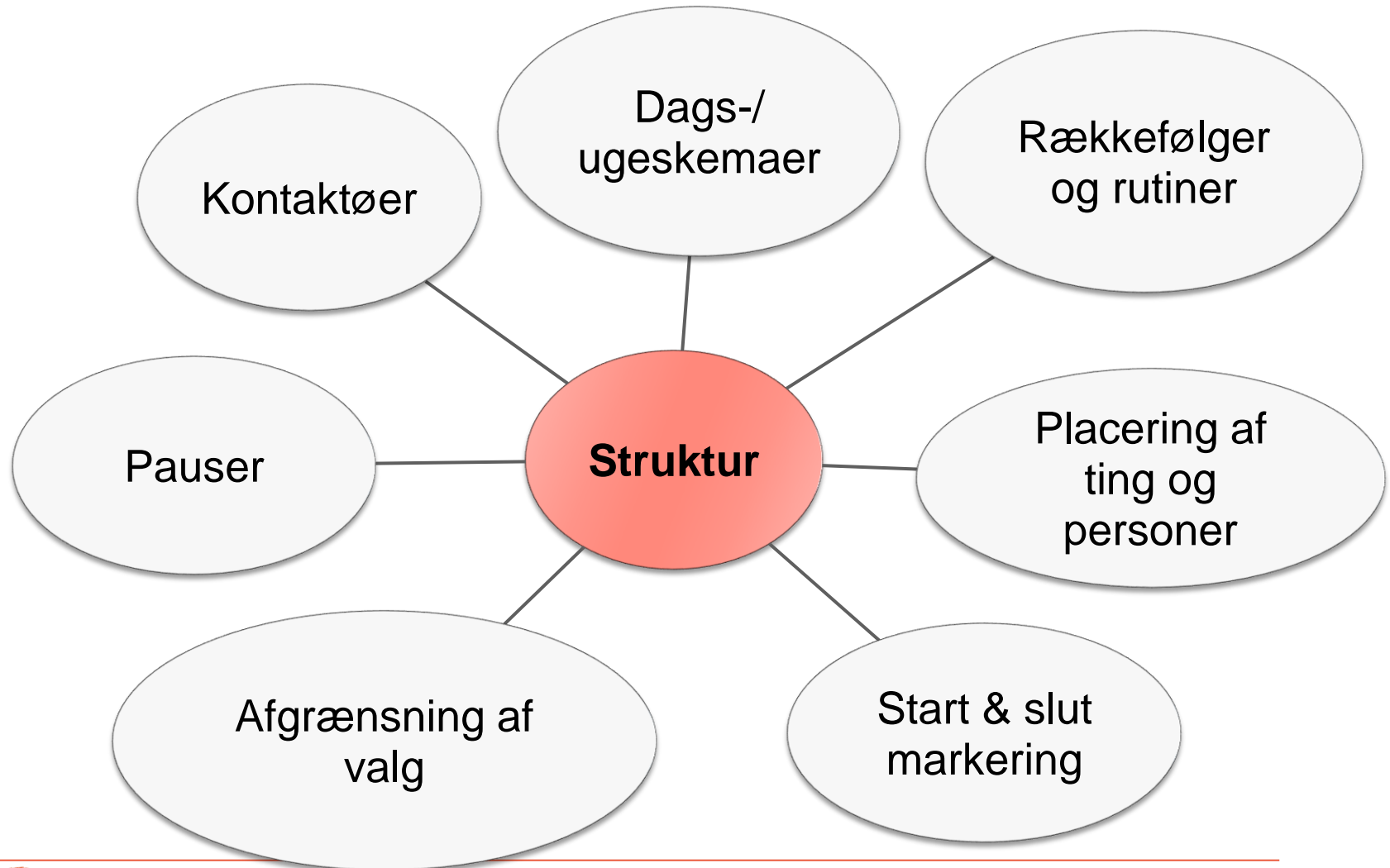
- Få en idé – gøre sig forestillinger
- Planlægning og organisering mod et mål
- Initiativ og udførelse under hensyn til omgivelsernes og egne krav og forventninger
- Vurdering og evt. justering mhp. at tilgodese egne behov og opnåelse af mål

Eksekutive funktioner og udviklingshæmning

- Frontallapperne er centrum for de højere kognitive funktioner.
- Disse er påvirket hos mennesker med udviklingshæmning, hvilket får betydning for:
  - Styring af opmærksomhedsfunktionerne
  - At sætte og fastholde mål
  - At overskue konsekvenser
  - Impulshæmning, hvilket kan vise sig som uovervejet eller uhensigtsmæssig adfærd
  - Spændet mellem impuls og handling kan være meget kort

Struktur som gelænder

Neuropædagogik

...er pædagogik efter Gummi-Tarzan princippet
(iflg. Peter Thybo):

*"Der er altid noget man er god til,
man skal bare finde ud af, hvad det er"*

*Gummi-Tarzan,
Ole Lund Kirkegaard 1975*

- Derfor må vi være talentspejdere frem for
fejlfindere...

